

Гуденко Б. О.

аспірант ДННУ "Академія фінансового управління", Київ, Україна, bgdngdnk@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2246-7130>

Гуденко О. Д.

здобувач ДННУ "Академія фінансового управління", м. Київ, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5651-0371>

**ГРОШОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ
В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ
ДЕРЖАВНИМИ ФІНАНСАМИ**

Анотація. Повномасштабне вторгнення російських військ в Україну створило нові виклики для країни, суспільства та уряду. У статті проведено системний аналіз щодо управління державними фінансами в умовах воєнного стану, а також забезпечення виконання основних функцій держави, зокрема соціальної, у частині грошового забезпечення військовослужбовців. Проаналізовано діяльність Міністерства фінансів та Національного банку України щодо наповнення економіки коштами для фінансування значних воєнних витрат шляхом купівлі-продажу військових облігацій, перерахування прибутків до державного бюджету, налагодження зв'язків з міжнародними фінансовими організаціями та урядами інших країн. Встановлено, що протягом останніх двох років значно посилюється фінансування оборонних видатків та відбувається перманентна модернізація системи грошового забезпечення військовослужбовців, що потребує стабільності наповнення дохідної частини бюджету задля підтримки економічної безпеки та суверенітету нашої країни.

Ключові слова: державні фінанси, соціальний захист, грошове забезпечення військовослужбовців, війна, повоєнне відновлення.

Рис. 3. Табл. 1. Літ. 17.

Bohdan Hudenko

SESE "The Academy of Financial Management", Kyiv, Ukraine, bgdngdnk@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2246-7130>

Oleksandr Hudenko

SESE "The Academy of Financial Management", Kyiv, Ukraine
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5651-0371>

**FINANCIAL PROVISION OF MILITARY PERSONNEL IN THE CONDITIONS
OF REFORMING THE PUBLIC FINANCE MANAGEMENT SYSTEM**

Abstract. The invasion of Russian troops into Ukraine has treated new challenges for Ukraine, its society and government. In the article, a systematic analysis was conducted to study the effectiveness of the government's measures to manage state finances in the conditions of martial law and to ensure the performance of the main functions of the state, in particular in the field of social protection of military personnel. It was investigated that the following measures were implemented to stabilize the financial system and the smooth functioning of the country's economy:

military refinancing to maintain the liquidity of the banking system, a fixed exchange rate and restrictions on the foreign exchange market, which were aimed at avoiding rapid devaluation of the national currency, as well as sequestration of public expenditures with the aim of reducing inefficient or unnecessary budget expenditures and their redistribution, in particular, for the needs of military servicemen. Some of these measures include the introduction of military bonds of the Government of Ukraine, the transfer of profits to the state budget, the development of international financial relations with organizations and governments of other countries. It was determined that over the past two years, the financing of defense expenditures has increased significantly, and the system of financial support for military personnel is being constantly modernized. This requires a stable filling of the revenue part of the budget to support economic security and sovereignty of the country.

Key words: public finances, social protection, financial support of military personnel, war, post-war reconstruction.

JEL classification: H61, H63, J10.

Війна в Україні спричинила нові економічні, політичні та соціальні виклики. Військове грошове забезпечення завжди було однією з найважливіших складових державного бюджету, але в умовах сучасного світу, особливо у контексті реформування системи управління державними фінансами, його роль ще більше актуалізується та ускладнюється. З урахуванням геополітичних та економічних викликів, зокрема російської агресії та внутрішніх трансформацій, які переживає Україна, обговорення питань грошового забезпечення військовослужбовців набуває особливого підтексту.

Наш аналіз ставить мету розкрити сутність і значущість фінансового забезпечення для військовослужбовців, а також проаналізувати вплив проведених реформ на цей процес. Ми також вивчимо заходи, запроваджені для забезпечення стабільності фінансової системи під час воєнного стану, і розглянемо роль ключових установ, таких як Міністерство фінансів України та Національний банк України (НБУ), у забезпеченні економічної безпеки й суверенітету держави.

Питання розвитку вітчизняної соціальної політики та системи управління державними фінансами в умовах реформування національної економіки, бюджетної політики тощо постають основою наукових праць таких вчених як Т. І. Єфименко, С. С. Гасанов, Ю. О. Лупенко, С. М. Марченко, Л. П. Коритник, Л. Г. Ловінська, Н. М. Петруха, Т. В. Палійчук та ін. [1–13]. Однак, незважаючи на вагомий науковий супровід та практичну розбудову системи управління державними фінансами, питання ефективного використання бюджетних коштів на грошове забезпечення військовослужбовців в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення економіки потребують подальших наукових досліджень.

Метою статті є з'ясування стану державних фінансів в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення, окреслення можливостей та загроз для державного бюджету.

До повномасштабного вторгнення Україна була державою з достатньо відкритою економікою, будучи водночас одним із найбільших світових експортерів агропродукції, а також значним постачальником продукції металургії та IT-послуг на світовому ринку. При цьому суттєву частину над-

ходжень до бюджету до війни становили податки з імпорту, який Україна здійснювала переважно морськими шляхами, котрі на сьогодні заблоковані через агресію. Після 24 лютого 2022 р. фактично економіка країни зазнала істотних труднощів. Компанії, розташовані на півдні й сході, зокрема на окупованих територіях та в зонах активних бойових дій, приносили Україні велику частку податкових надходжень. Скоріше за все, відновити повноцінну роботу найближчим часом їм не вдасться, а отже, очікувати на зайнятість і відповідні відрахування до бюджету не видається можливим. Тобто фінансові можливості нашої країни значно скоротились. Хоча бізнес відновлюється в західних регіонах, однак покрити всі потреби бюджету за їхній рахунок не вдасться.

Таким чином, функціонування державних фінансів в умовах воєнного стану кардинально відрізняється від умов нормального, звичного й зрозумілого середовища. Головною ланкою державних фінансів мирного часу був держбюджет, що ґрунтувався на нормах, закріплених у законі про Державний бюджет на відповідний рік. Будь-які зміни останнього потребували часу та належного регламенту. Воєнний стан вніс корективи у повноцінне функціонування держави, зокрема шляхом зміни бюджетного процесу. Наразі для перерозподілу коштів у бюджеті рішення парламенту не потрібні, уряд має право на власний розсуд розпоряджатися коштами, спрямовуючи їх на головні потреби, зокрема соціальний захист.

Попри це, від початку повномасштабного вторгнення парламент як мінімум тричі вносив організаційні зміни до закону про держбюджет на 2022 р., які дали змогу достроково внести до бюджету частину прибутків НБУ й окремих державних підприємств. В умовах обмеженості ресурсів уряд доволі обережно ставиться до видатків, що дає змогу виконувати соціально-економічні функції держави, а також фінансувати оборонну промисловість.

Як відомо, до захищених видатків бюджету належать, зокрема, зарплати працівникам бюджетної сфери, оплата комунальних послуг, закупівля енергоносіїв та ліків, обслуговування державних і місцевих боргів. Однак сьогодні фінансуються навіть не всі з них: ресурси бюджету спрямовуються на оборонну промисловість, соціально гарантовані виплати, заробітні плати бюджетних працівників та обслуговування державного боргу.

За даними Міністерства фінансів, у січні – березні 2022 р. план видатків було виконано лише на 67,8 %. Зрозуміла і причина такого низького виконання бюджету – переспрямування значної частки фінансування на пріоритетні воєнні видатки. Хоч уряд фінансує лише кілька напрямів захищених видатків, все одно можуть виникати проблеми, спричинені, у тому числі, меншими надходженнями від податків (таблиця). Як бачимо, навіть порівняно з відповідним періодом 2022 р. відбулося помітне зменшення податкових надходжень у 2023 р. майже на 8,2 млрд грн. Це не вплинуло на загальну тенденцію дохідних надходжень, хоча є нюанси. База 2022 р. є заниженою через повномасштабну агресію. Акцизний податок зріс на 25 % порівняно з минулим роком, що є зрозумілим через низьку базу 2022 р., спричинену заборонаю продавати алкоголь у перші місяці війни та поступове її послаблення, ввізне мито скоротилось на 7 %.

Т а б л и ц я

Надходження до зведеного бюджету України протягом січня – липня 2023 р.

Показники	2022 р., млрд грн	2023 р., млрд грн	Зростання		Частка	
			Частка, %	Сума, млрд грн	2022 р., %	Зміна до 2021 р., в. и.
Доходи	117,1	154,5	131,9	37,4	100,0	–
Податкові надходження,	107,9	99,7	92,4	–8,2	64,5	–27,6
У тому числі:						
Податок та збір на доходи фізичних осіб	25,5	32,3	126,7	6,8	20,9	–0,9
Податок на прибуток підприємств	1,4	1,4	96,8	0,0	0,9	–0,3
Рентна плата за користування надрами	6,6	5,9	89,7	–0,7	3,8	–1,8
Акцизний податок:	9,4	11,8	125,7	2,4	7,6	–0,4
Податок на додану вартість:	52,7	36,2	68,7	–16,5	23,4	–21,6
Ввізне мито	2,6	2,5	93,3	–0,2	1,6	–0,7
Місцеві податки та збори, що спла- чуються (перераховуються) згідно з Податковим кодексом України У тому числі:	9,1	9,3	101,5	0,1	6,0	–1,8
Податок на майно	3,7	3,4	92,8	–0,3	2,2	–0,9
Єдиний податок	5,4	5,8	107,5	0,4	3,8	–0,9
Неподаткові надходження	8,8	18,0	203,6	9,2	11,6	4,1

Складено за: [14].

Уряд включив до фінансового плану 2023 р. менші очікувані надходження та більші витрати, що призвело до більшого дефіциту, ніж у бюджеті на 2022 р. Планується зібрати 1,279 трлн грн від платників податків та з інших джерел, таких як прибутки державних компаній та НБУ, що менше, ніж у бюджеті на 2022 р. (1,395 трлн грн). Загальні видатки бюджету становитимуть 2,514 трлн грн, що більше, ніж у плані на 2022 р. (2,206 трлн грн). Дефіцит бюджету майже дорівнює очікуваним надходженням, становлячи 1,279 трлн грн, з різницею приблизно в півмільярда гривень. Відносно ВВП країни бюджетний дефіцит досягатиме близько 20 %, тоді як у довоєнні роки, коли Україна ставила мету уникати дефіциту, котрий перевищував 2,3 % ВВП. Граничний розмір державного боргу сягне рекордних 6,406 трлн грн і навіть трохи перевищить ВВП країни, становлячи 100,1 % ВВП.

У червні 2023 р. ухвалено Закон України “Про внесення змін до деяких законів України, що стосуються питань, пов’язаних із проходженням військової служби під час воєнного стану” (далі – Закон) [15]. Він закріпив законодавчо виплату щомісячної додаткової винагороди військовослужбовцям під час воєнного стану.

Прийняття цього рішення було результатом роботи робочої групи, до складу котрої входили експерти Міністерства оборони України та Генерального штабу Збройних Сил України. Законом внесено поліпшення до системи виплат військовослужбовцям щомісячної додаткової винагороди під час воєнного стану. Відтепер військовослужбовцям, які беруть участь у бойових діях або виконують заходи, необхідні для оборони України, виплачуватиметься сума від 30 тис. до 100 тис. грн. Строковики отримуватимуть 6 тис. грн, курсанти – 2,35 тис. грн, а інструктори навчальних центрів – від 15 тис. до 30 тис. грн. Законом також гарантовано виплату додаткової винагороди у розмірі 20,1 тис. грн пораненим військовослужбовцям, котрі з медичних причин не можуть виконувати обов'язки військової служби на своїх посадах. Закон регулює питання відпусток для військовослужбовців під час воєнного стану, включно зі строковиками та курсантами, і спрощує процедуру направлення військовослужбовців на лікування або звільнення після отримання серйозних поранень.

Міністр оборони України також зазначив, що з початку року зріс розмір грошового забезпечення військовослужбовців, зокрема базова зарплата збільшилася на 50 %. Наприклад, раніше солдат-стрілець отримував щонайменше 13 тис. грн, але з лютого 2023 р. ця сума становить 20,1 тис. грн.

Важливо наголосити, що виплата грошової винагороди – питання не лише мотивації, а й справедливості та соціального захисту. Збройні Сили стали найбільшим роботодавцем в Україні, і Закон враховує це завдання, забезпечуючи постійне і стабільне фінансування для Сил безпеки та оборони, а також гарантовану матеріальну підтримку для наших захисників і захисниць.

Зберігається пріоритет фінансування оборонних видатків, зокрема й грошового утримання військовослужбовців. У 2022 р. зарплати стрільців були такими: тим, хто не виконував бойові завдання і не брав участі у бойових діях, виплачувалося 43 тис. грн, а тим, хто брав участь у бойових діях, – 113 238 грн. У 2023 р. їхні зарплати стали більш диференційованими: знижено оплату для військовослужбовців, які не займаються бойовими завданнями, і підвищено для тих, хто бере участь у бойових операціях або виконує бойові завдання. Тепер стрільці, котрі не виконують бойові завдання, отримують 20 587 грн, ті, які виконують бойові завдання, – 50 587 грн, а учасники бойових дій – 120 587 грн. Подібний принцип диференціації зарплат залишився і для військовослужбовців вищого рангу. Наприклад, у 2022 р. командири взводу отримували 49 тис. грн, якщо не виконували бойових завдань і не брали участі у бойових діях, і 119 095 грн, якщо брали таку участь. У 2023 р. грошове забезпечення командира взводу становитиме 28 229 грн для тих, хто не виконує бойових завдань і не бере участі у бойових діях, 58 229 грн для тих, хто виконує бойові завдання, і 128 229 грн для учасників бойових дій на передовій.

Очевидно, в умовах війни держава залежить від зовнішнього фінансування, а також внутрішніх запозичень. При цьому саме запозичення допомогли у фінансуванні видатків у березні – близько половини видатків за загальним фондом фінансувалось таким чином. Наразі держава позичає кошти кількома шляхами. По-перше та найважливіше – випуск ОВДП. На

додаток у воєнний період Уряд запровадив випуск військових облігацій, за якими виплачується фіксований процентний дохід (11 %) та котрі мають фіксований термін обігу. Ставки й терміни за ними фіксовані – 11 % річних та рік обігу. Однак найбільшу частку коштів залучено від НБУ. Зрозуміло, ці кошти частково є надходженнями зі спеціального рахунку для збору коштів на підтримку Збройних Сил України [16], а частково – емісією гривні, що, у свою чергу, може вплинути на інфляцію. По-друге – це запозичення в міжнародних фінансових організацій та ЄС. По-третє, Україна веде перемовини з іншими державами про залучення грантового фінансування. Уряди надають ці кошти на безповоротній основі для підтримки бюджету в умовах війни (рис. 1). Макрофінансова підтримка міжнародних організацій та урядів інших країн є та буде вагомим джерелом валютних надходжень, що має забезпечити стабільність національного валютного ринку. Проведення ефективної монетарної політики в умовах воєнного стану також значно ускладнюється, але завдяки чіткій постановці завдань, запровадженню НБУ й урядом грамотних заходів, монетарна та фінансова політика України залишається ефективною навіть у цій ситуації.

Варто також звернути увагу на загальну динаміку витрат на соціальний захист у довоєнний період та під час війни (рис. 2).

Як бачимо з рис. 2, номінальний обсяг видатків на соціальний захист зростає щороку, хоча у 2021 р. зростання було дещо нижчим, ніж у попередніх роках. Однак його частка в загальних видатках зведеного бюджету України та у валовому внутрішньому продукті зменшувалася, починаючи з 2016 р. На фінансування заходів у сфері соціального захисту та соціального забезпечення у 2022 р. було спрямовано 426 млрд грн, що становило зростання на 25,6 % порівняно з 2021 р. Основними складовими цих видатків стали: виплати державної соціальної допомоги, зокрема сім'ям з дітьми (63,5 млрд грн),

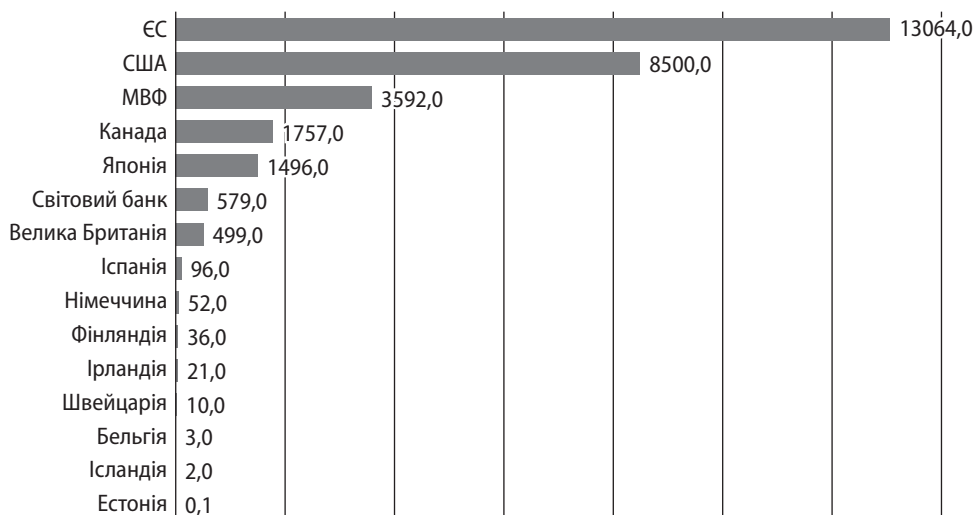

Рис. 1. Іноземні джерела фінансування державного бюджету станом на 25 серпня 2023 р., млрд грн

Побудовано за: [14].

ВІЙСЬКОВІ ФІНАНСИ

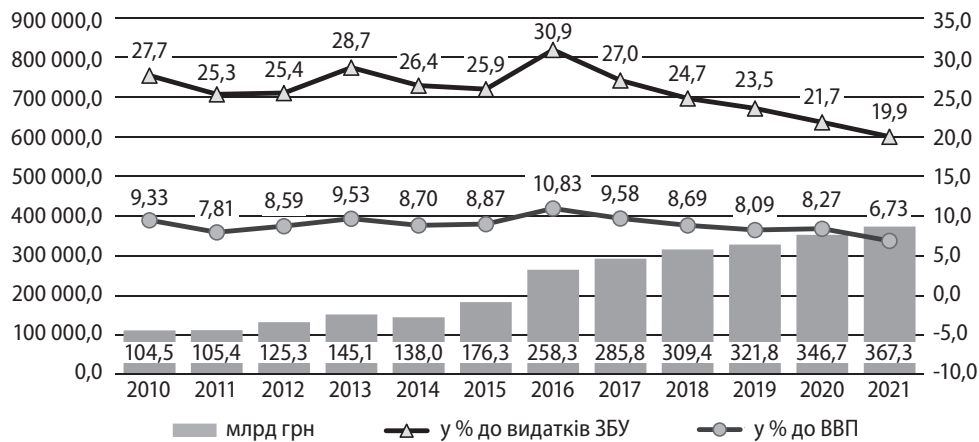

Рис. 2. Динаміка та обсяги витрат на соціальний захист та забезпечення у 2010–2021 рр.

Побудовано за: [14].

підтримка внутрішньо переміщених осіб (53,5 млрд грн), надання пільг і субсидій громадянам для оплати комунальних послуг (33,7 млрд грн), трансферти Пенсійному фонду для виплати пенсій, доплат і підвищень до пенсій (232,9 млрд грн), програма «єПідтримка» (32,1 млрд грн). Слід підкреслити, що у 2022 р. Міністерство фінансів повністю забезпечило фінансування виплат пенсій, доплат, надбавок та допомоги [17].

Варто зауважити: можливості уряду у фінансуванні всіх оборонних потреб і соціальних та інших сфер безпосередньо залежатимуть від швидкості відновлення економіки. Дуже складно передбачити, яка кількість підприємств та компаній невдовзі матимуть можливості для відновлення роботи, адже війна триває. До того ж російські терористичні війська продовжують обстрілювати українські міста майже щодня, навіть ті, які розташовані далеко від лінії зіткнення. Варто акцентувати увагу на тому, що є доволі стійка тенденція взаємозв'язку зростання витратів на соціальний захист і зростання ВВП (рис. 3).

Як бачимо з рис. 3, у кризові 2013–2015 рр. майже не відбувалося зростання, тоді як допандемічні 2016–2019 рр. характеризувалися стійкою тенденцією до зростання. При цьому потрібно зрозуміти, що роль економічного становища в протидії агресору вкрай важлива, тому уряд на початку істотно спростив податкові й митні правила на час війни, а також надав право бізнесу з оборотом до 10 млрд грн (а з 1 квітня – без обмежень в обороті) обрати спрощену систему оподаткування, за якої необхідно сплачувати лише 2 % від доходів незалежно від кількості найманих працівників. Також на добровільній основі сплачувалися єдиний соціальний внесок та ПДВ. Однак перехід навіть, частини компаній на спрощену систему (2 %) автоматично призводив до подальшого зниження податкових надходжень. При цьому єдиний податок, який сплачували такі підприємства, надходив до місцевих бюджетів, а не до державного. За меморандумом з МВФ з 1 липня 2023 р. законодавчо було повернуто довоєнні норми оподаткування.

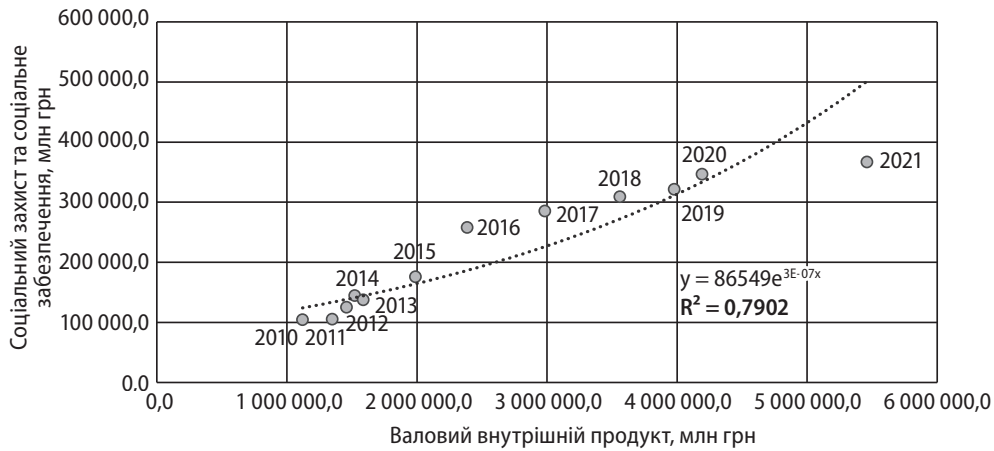

Рис. 3. Залежність видатків на соціальний захист від зростання ВВП

Побудовано за: [14]

До того ж уряд здійснив ряд ініціатив щодо монетарної політики з метою подальшого підтримання належного рівня ліквідності в банківській системі: надалі здійснювати тендери з надання рефінансування банкам, у тому числі бланкового, у рамках постанови Правління НБУ “Про особливості підтримання ліквідності банків у період дії воєнного стану” від 24.02.2022 № 22; скасував рішення від 10.02.2022 про збільшення нормативів обов’язкового резервування.

Безперечно, міжнародні організації та країни-партнери вже взяли зобов’язання з виділення значних обсягів фінансування на зміцнення обороноздатності та підтримку економіки України. Однак саме дії уряду та НБУ істотно впливають на стан державних фінансів в Україні та підтримку економічної безпеки й суверенітету.

На підставі викладеного доходимо таких висновків. Повномасштабне вторгнення російських військ в Україну, безперечно, є новим викликом для уряду. Водночас можна стверджувати, що вдалося вчасно вжити заходів для забезпечення безперебійного функціонування вітчизняної економіки через запровадження військового рефінансування для підтримки ліквідності банківської системи, встановлення фіксованого валютного курсу й низьких обмежень на валютному ринку для попередження швидкої девальвації національної валюти, проведення секвестру державних видатків з метою скорочення неефективних або надмірних витрат бюджету. Неоціненною також є допомога міжнародних організацій та країн-партнерів, які вже взяли зобов’язання з виділення фінансування на зміцнення обороноздатності та підтримку економіки України. Однак перед урядом залишається значне коло проблем, зокрема й щодо забезпечення макрофіскальної стабільності.

Список використаних джерел

1. Єфименко Т. І. Управління державними фінансами в період воєнного стану та повоєнної відбудови України: науковий супровід трансформацій. *Фінанси України*. 2023. № 1. С. 7–25. URL: <https://doi.org/10.33763/finukr2023.01.007>.

2. Єфименко Т. І. Інформаційний та фіскальний простір посилення резилієнтності економіки в умовах сталого розвитку. *Фінанси України*. 2022. № 11. С. 7–18. URL: <https://doi.org/10.33763/finukr2022.11.007>.
3. Гасанов С. С. Економічні трансформації та парадигма статистичної науки. *Фінанси України*. 2021. № 8. С. 125–128. URL: <https://doi.org/10.33763/finukr2021.08.125>.
4. Гасанов С. С. Підвищення рівня транспарентності та функціональності державних фінансів в умовах структурних реформ. *Фінанси України*. 2017. № 8. С. 7–32. URL: <https://doi.org/10.33763/finukr2017.08.007>.
5. Лупенко Ю. О., Радіонов Ю. Д., Забуранна Л. В. Формування соціальних видатків в умовах воєнного стану. *Фінанси України*. 2023. № 3. С. 7–26. URL: <https://doi.org/10.33763/finukr2023.03.007>.
6. Лупенко Ю. О., Радіонов Ю. Д. Напрями вдосконалення системи управління державними фінансами країни. *Фінанси України*. 2021. № 8. С. 47–67. URL: <https://doi.org/10.33763/finukr2021.08.047>.
7. Марченко С. М. Стратегічне управління державними фінансами: євроінтеграційний курс, міжнародні тренди, національні особливості. *Фінанси України*. 2022. № 1. С. 7–26. URL: <https://doi.org/10.33763/finukr2022.01.007>.
8. Коритник Л. П. Обліковий аспект управління державними фінансами у сфері науки. *Фінанси України*. 2022. № 1. С. 103–117. URL: <https://doi.org/10.33763/finukr2022.01.103>.
9. Ловінська Л. Г., Коритник Л. П. Облікове забезпечення транспарентності бюджетного процесу. *Фінанси України*. 2021. № 5. С. 47–57. URL: <https://doi.org/10.33763/finukr2021.05.047>.
10. Petrukha N., Petrukha S., Alekseienco N., Kushneruk O., Mazur A. *Social imperatives of public finance: war adaptation and principles of post-war recovery. Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2023. No. 3 (50). P. 358–371. URL: <https://doi.org/10.55643/fcaptop.3.50.2023.4031>.
11. Sokolovska O., Dziurakh Y., Kristinyak M., Petrukha N., Nazaruk M. The Impact of Military Actions on Food and Labor Security. *International Journal of Computer Science and Network Security*. 2022. Vol. 22, No. 6. P. 582–588. URL: <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2022.22.6.72>.
12. Петруха С. В., Петруха Н. М., Гуденко О. Д., Мазур А. О., Демидьонюк І. А. Реформування системи пенсійного забезпечення сільського населення. *Вчені записки Університету "КРОК"*. 2021. № 4 (64). С. 47–58. URL: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2021-64-47-58>.
13. Петруха С. В., Палійчук Т. В., Петруха Н. М. Місцеві фінанси в умовах коронакризи: нова бюджетна архітектоніка та фінансова спроможність регуляції секторальних і соціально-економічних процесів. *Фінанси України*. 2020. № 12. С. 83–105. URL: <https://doi.org/10.33763/finukr2020.12.083>.
14. Бюджет 2023 року / Міністерство фінансів України. URL: https://www.mof.gov.ua/uk/budget_2023-582.
15. Про внесення змін до деяких законів України, що стосуються питань, пов'язаних із проходженням військової служби під час воєнного стану : Закон України від 28.06.2023 № 3161-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3161-20#Text>.
16. Національний банк відкрив спецрахунок для збору коштів на потреби армії (оновлено) / Національний банк України. 2022. 1 берез. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-vidkriv-spetsrahunok-dlya-zboru-koshtiv-na-potrebi-armiyi>.
17. Мінфін: У 2022 році спрямовано 415 млрд грн на соціальні виплати із держбюджету / Міністерство фінансів України. 2023. 10 січ. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/minfin_u_2022_rotsi_spryamovano_415_mlrd_grn_na_sotsialni_viplati-3795.

References

1. Iefymenko, T. (2023). Public Financial Management in martial time and post-war reconstruction of Ukraine: scientific support of transformations. *Finance of Ukraine*, 1, 7–25. DOI: 10.33763/finukr2023.01.007 [in Ukrainian].
2. Iefymenko, T. (2022). Information and fiscal space to strengthen the resilience of the economy in conditions of sustainable development. *Finance of Ukraine*, 11, 7–18. DOI: 10.33763/finukr2022.11.007 [in Ukrainian].
3. Gasanov, S. (2021). Economic transformations and paradigm of statistical science. *Finance of Ukraine*, 8, 125–128. DOI: 10.33763/finukr2021.08.125 [in Ukrainian].
4. Gasanov, S. (2017). Increasing the transparency level and functionality of public finance under structural reforms. *Finance of Ukraine*, 8, 7–32. DOI: 10.33763/finukr2017.08.007 [in Ukrainian].
5. Lupenko, Yu., Radionov, Yu., & Zaburanna, L. (2023). The formation of social expenditures under martial law. *Finance of Ukraine*, 3, 7–26. DOI: 10.33763/finukr2023.03.007 [in Ukrainian].
6. Lupenko, Yu., & Radionov, Yu. (2021). Directions for improving the public finance management system of the country. *Finance of Ukraine*, 8, 47–67. DOI: 10.33763/finukr2021.08.047 [in Ukrainian].
7. Marchenko, S. (2022). Strategic public finance governance: European integration course, international trends, national peculiarities. *Finance of Ukraine*, 1, 7–26. DOI: 10.33763/finukr2022.01.007 [in Ukrainian].
8. Korytnyk, L. (2022). Accounting aspect of public finance management in the field of science. *Finance of Ukraine*, 1, 103–117. DOI: 10.33763/finukr2022.01.103 [in Ukrainian].
9. Lovinska, L., & Korytnyk, L. (2021). Accounting support of the transparency of budget process. *Finance of Ukraine*, 5, 47–57. DOI: 10.33763/finukr2021.05.047 [in Ukrainian].
10. Petrukha, N., Petrukha, S., Alekseenko, N., Kushneruk, O., & Mazur, A. (2023). Social imperatives of public finance: war adaptation and principles of post-war recovery. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 3 (50), 358–371. DOI: 10.55643/fcaptop.3.50.2023.4031.
11. Sokolovska, O., Dziurakh, Y., Kristinyak, M., Petrukha, N., & Nazaruk, M. The Impact of Military Actions on Food and Labor Security. *International Journal of Computer Science and Network Security*, 22 (6), 582–588. DOI: 10.22937/IJCSNS.2022.22.6.72.
12. Petrukha, S., Petrukha, N., Hudenko, O., Mazur, A., & Demydonok, I. (2021). Reforming a pension security system for rural population. *Scientific Notes of "KROK" University*, 4 (64), 47–58. DOI: 10.31732/2663-2209-2021-64-47-58 [in Ukrainian].
13. Petrukha, S., Paliichuk, T., & Petrukha, N. (2020). Local finances in the context of the corona crisis: new budget architecture and financial capacity to regulate sectoral and socio-economic processes. *Finance of Ukraine*, 12, 83–105. DOI: 10.33763/finukr2020.12.083 [in Ukrainian].
14. Ministry of Finance of Ukraine. (2023). *Budget of 2023*. Retrieved from https://www.mof.gov.ua/uk/budget_2023-582 [in Ukrainian].
15. Verkhovna Rada of Ukraine. (2023). *On amendments to some laws of Ukraine concerning issues related to military service during martial law* (Act No. 3161-IX, June 28). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3161-20#Text> [in Ukrainian].
16. National Bank of Ukraine. (2021, March 1). *The National Bank opened a special account to collect funds for the needs of the army (updated)*. Retrieved from <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-vidkriv-spetsrahunok-dlya-zboru-koshtiv-na-potrebi-armiyi> [in Ukrainian].
17. Ministry of Finance of Ukraine. (2023, January 10). *Ministry of Finance: In 2022, UAH 415 billion will be allocated to social payments from the state budget*. Retrieved from https://mof.gov.ua/uk/news/minfin_u_2022_rotsi_spriamovano_415_mlrld_grn_na_sotsialni_viplati-3795 [in Ukrainian].